

گنبد غفاریه

گنبد تاریخی در قسمت شمال غربی مراغه و در کنار رودخانه (صافی) قرار گرفته و یکی از بناهای زیبای رخن هشتمیه شمار می آید که در زمان سلطان ابوسعید بهادرخان پادشاه ایلخانی ساخته شده است ...

گنبد تاریخی در قسمت شمال غربی مراغه و در کنار رودخانه (صافی) قرار گرفته و یکی از بناهای زیبای رخن هشتمیه شمار می آید که در زمان سلطان ابوسعید بهادرخان پادشاه ایلخانی ساخته شده است . وجه تسمیه بنا براساس آنچه که از متون تاریخی برمیآید ، چنین است که عارفی به نام نظام الدین احمد بن حسین الغفاری در زمان فرمانروایی سلطان یعقوب بن حسن بیگ آق قویونلو ، هنگام مراجعت از حج و عمارتی در نزدیکی این بنا احداث و املاک و باغی جهت مصارف آن وقف نمود . به همین جهت این عمارت و بناهای وابسته و همچنین برج مزبور به نام وی به غفاریه اشتها یافت . گنبد غفاریه با الهام از گنبد سرخ مراغه ساخته شده و به شکل مربع آجری است که روی سکو و بر فراز دخمه ای استوار شده است و چهار گوشه آن بوسیله ستون های که دارای تزئینات آجری است ، زینت یافته است. درگاه ورودی بنا به سمت شمال واقع شده و دارای یک طاق نمای بزرگ و دو طاق نمای باریک و بلند جنین می باشد .طاق نمای مرکزی را تزئینات زیبای معقلی مرکب از آجر و کاشیهای الوان سیاه و سفید و فیروزه ای و دو کتیبه به خطریحان آرایش می دهد . کتیبه سه سطری بالای هلال مرکزی ، با اینکه آسیب فراوانی دیده مع الوصف قابل قراءت است :

"امر بء نشا هذه اقبه المبارکه فی ایام مولانا السلطان الاعظم ظل الله فی الارض ، سلطان سلاطین العرب و العجم ابو سعید بهادر خان خلد الله ملکه" از کتیبه دو سطری بالای درگاه جز چیز مختصری باقی نمانده و به نظر می رسد که کلمات (المقراک ... المالکی ، العالیو العادلی)

القاب مدفون در مقبره باشد . در اضلاع جنوبی و شرقی و غربی گنبد غفاریه هر کدام دو طاق نمایی ساخته و در هر یک از آنها که در قاب مستطیلی شکل منقش به نقش و نگارهای از آجر و کاشی قرار دارد . در بالای هلال هر یک از طاق نماها به جز کتیبه ، حاشیه ای است که دارای سه شکل مدور حاوی دو چوگان قرینه می باشد . با توجه به اینکه علامت مزبور موسوم به امیر شمسالدین قره سنقر است ، می توان حدس زد که این بنا مدفن قره سنقرالچرکسی المنصوری از امرای ممالک مصر است که در سال 728 هجری قمری سلطان ابوسعید او را به خاطر جلب توجه و خشنودی الملك الناصربه دسیسه ای به قتل رساند و ضمن ابلاغ خبر در گذشت وی به سلطان مصر، امر نمود جنازه وی را در همان مقبره کهنشاید خود قره سنقر در زمان حیات خود ساخته باشد دفن کنند. فضای داخلی بنا مربع شکل و همانند بیرون اضلاع آنمتشکل از دو طاق نمای بلند بدون تزئین و تکلف است . این بنا هم مثل گنبد سرخ دارای گنبدی دو پوش بوده که تماماً فرو ریخته و از بین رفته است. مطالبی از آندره گدار

این آرامگاه که نام جدید آن از مدرسه های که در مجاورت آن قرار دارد - مدرسه غفاریه - به عاریت گرفته شده، حدود پانزده سال بعد از مقبره سلطان الجایتو خداینده ساخته شده است. فرد مدفون در مقبره شناخته شده نیست ولی سه نشان خانوادگی در آن وجود دارد که میتوان با توجه به آنها معمار بنا را فردی موسوم به امیر مملوک شمسالدین قراسنقر الچرکسی المنصوری دانست. این بنا در دورانی ساخته شده است که به استحکام بیش از ظواهر و تزئینات اهمیت میدادند. این گنبد بنایی است مربع از آجر سرخ که بر زیربنایی از سنگ نهاده شده است. در میان این زیربنایی سنگی سردابی تعبیه کردهاند. احتمال بسیار وجود دارد که این بنا هم از داخل و هم از خارج گنبدی بوده باشد و طبیعتاً جزئیات متعددی در آن تغییر و تحول یافته است.

توسط چهارستون مزین به نقوش لوزیشکل که در زوایا برپا داشتهاند به زیبایی بنا افزودهاند. نمای اصلی رو به سمت شمال دارد و در ورودی سرداب رو به مشرق باز میشود. هر یک از اضلاع جانبی و ضلع عقبی با دو طاقنما که بر بالای آنها کتیبه های حک شده آذین شده است. طاقنمایی که در وسط ضلع اصلی قرار گرفته در بنا را احاطه کرده است. بر بالای در کتیبه های در دو سطر و بر بالای طاق کتیبه های دیگر بچشم میخورد. حروف کتیبه ها در این بنا منحصرأ ریحان است. رنگ آبی فیروزه های در این جا بسیار مورد استفاده قرار گرفته و رنگهای سیاه، سفید و آبی دریایی به آن اضافه شده است

نماهای جانبی و نمای عقبی به عوض آن که مثل نماهای گنبد سرخ بسته و فاقد هر گونه روزنه های باشند هر یک به دو پنجره - هر پنجره در یک طاقنما - مجهزند. بالای هر پنجره که در چهارجوبی مستطیل قرار گرفته با نقوش بسیار زیبایی از آجر و کاشی مینایی تزئین شده است. بالای این تزئینات نواری قرار گرفته است که با سه نشان خانوادگی صاحب آرامگاه آذین شده است.

شبهستان اصلی با گچ سفید آلود شده و بر آن اثری از رنگ آمیزی دیده نمیشود و نمای داخلی به طاقنماهای مسطح عریضی که دارای مقرنس هستند منحصر میشود